

Ravimtaimede korjamine ja
maarohkude ravimine, ravit-
sejad (külmaviad).

Ravimtaim on korjatud juba aegade
algusest peale. Kui looja on andnud
hõnguseid, siis on ta andnud ka
taimed, milledega neid ravida. Nii in-
mesed kui ka loomad kasutavad taimi
tervise taastamiseks.

Minu sünnikodu oli Valga maak, kus taime-
kooslus oli (on) piiratud ning nende hulgas
tervistavaid taimi väheõitu!

Erimesed mälestused ravimtaimede korja-
misest, säilitamisest ja kasutamisest on
1930-ndate aastate teisest poolest. Ka sala-
pärased ravitsemisel on mees sellest ajast.
Kirjalik käsitab teemat kuuri 1951. aastani, mil
asusin elama Märjamaale.

Kukeristi talus oli ravimtaimede peamine
korjaja vanaema Mai. Tema abilisena olid
lapsed.

Tavaliselt korjati ravimtaimi pärast
lõunat, kui hommikune aaste oli kahtunud,
taevas kaetud rümpikõvedega, vihmata päev.
Ei mäleta, et meil oleks olnud ravimtaime-
de korjamises spetsiaalsed riided. Kõik
olid kaasas vastavalt korjatava taime õite,
viljade, ürtide, lehtede, juurte, juurikate,
mugulate korjamises vajalike abivahendid
(taskunoad, käsivid, riidest kotid, korvid-korvikesed,

sidumispaelad jm.)

Vanaema tundis taimi, teadis nende niimesid. Tema õpetas, millised taimed osad sobivad korjata ja milles neid kasutada, kuidas neid töödelda ja kuidas säilitada.

Korjati kasutati järgmisi ravimtaimi:

PÄRNAÕIED (niinepuu). Pärnaõisi käisime korjamas talgu mõisa pargipuudelt. Milline magus lõhn oli pargis pärnade õitsemise ajal! Puu oli meilgi täis õitelt meenest korjamas. Korjata võisime terveid õisikuid koos läbi-
paistva lehega. Õied ei tohtinud olla vanad. Neid korjasime kas väikesesse korvi või valgesse riidest kotikesse. Kodus pandi õied kambripõrandale laotatud valgele linale kuivama. Meeldivat lõhna oli kogu maja täis.

Pärnaõie teed tehti siis, kui keegi haigeks jäi. Kuum tee pani higistama ja aitas kiiremini paraneda.

TEEKUMMEL (kummel). Kummelilt korjati ainult õisi. Kummel on omapärase lõhnaga taim. Korjatud õied pandi õhuvase kihina puhta riide peale ja pandi aidaaera kuivama. Säilitati liigest riidest kotikesse.

Kummeliteid kasutati ja kasutatakse köhuhädade puhul (gaaside vchendamiseks) nii inimestel kui täiskasvanutel. Veel kasutati teed kuristamisvahendina. Ka hambavalu puhul leidis kasutamist - kuumast teest võeti õisikud ja pandi haige hamba peale.

KÖÖMEN (köömel). Köömet korjati kraavikallastelt. Taimel maapealne osa lõigati käs-

2

riidega maha. Kuivatati pulbrit riide peale
laialt laotatult aiada lae peal. Kui seem-
nest sarika küljest juba pudenesid, hõõran-
ti need kehe ühe käe vahel läbi ja tuulutati
õues tuule all. Väikesed kuivanud tai-
meosakesed puhuti oma hingestuga ära.
Kõõmne seeme on omapärane meeldiva lõh-
naga.

Kõõmneid kasutati mitmeti. Neudest keede-
ti teed. See soodustas seedimist, leevendas
köha ja rögaeritumist.

Kõõmneid kasutati ja kasutatakse samuti
lõunapäeval toitude maitsetamisel (leib, kapu-
kapsasupp, salatid jn.).

LINA. Lina metsikult ei kasva. Lina seeme
külvati põllule. Tema vartes olev kiudaine
oli vajalik koduse linase riide valmis-
tamiseks. Ravimina kasutati linaseem-
neid. Erilist lõhna lina seemnetel ei ole.
Seemnetest keedeti linast jooki, mida kasu-
tati lahustina.

Linajooki kasutati ka veiste ravil. Pu-
helistel korral joodeti jooki pudeli abil
loomale suu kaudu sisse, samal ajal mas-
seeiti tugevalt puhutunud kehapiirkonda.

PAISELEHT. Meie kodu juures kasvas seda
taime ohtrasti. Oli kevadel esimene õitseja.
Ravimtaimena kasutati lehti. Ega neid
võrka palju korjatud. Lehtede kuivatamise
koht oli aiada lae pealne. Kuivanud lehed
säilitati valges linases kotikeses. Kui kee-
gi ägedalt kõhima hakkas, siis keedeti
paiselehe teed.

Toorest lehelt kasutati (kasutatakse)
paistetuse ja haudumise korral.

PALDERJAN. Seda taime aeras rohkesti
valgu ja sulu vahelise metsaheinamaal.
Palderjanist kasutati ainult puurikaid ja
peeneid puuri. Seejärest tuli taime väga
ettevaatlikult üle tõmmata, sest taime mur-
dus juurekalla kohalt väga kergesti.
Värske puurikas oli tugeva arooniiga.
Kassidile meeldis see väga. Kui kogutud
puurikas koju jõudsin, olid kassid kohe
peal. Need kõvasti murru, võrusid peaga
puuri ja närisid puuri. Kasside pärast
tuli puuri kuivatada saunalava peal.
Keedeti teed, mida kasutati rahusti-
na.

MUSTIKAS. Mustikaid käisime korja-
mas sulu riigimetsast. Suurem osa
marjadest keedeti pihneas ja valati
pudelifesse. Kasutati mustika supi,
-kisselli valmistamiseks, piimaste kätteks.
Ravimina kasutati kuivatatud marja
kõhulahtisuse korral.

Mustikate kuivatamiseks pandi marjad
paarikas päevas päikese kätte värbu-
ma. Seejärel lastati need leivaküpsetus-
pannille pergamentpaberi peale. Pann
pandi soojale pliitiplaadile peale.

METSMAASIKAS. Metsmaasikaid käisi-
me korjamas kõnnustikel ja kraati-
kallastelt. Lastel olid meitsivad mer-
jad juba enne koju jõudmist suhu ka-
dunud. Tädi Liine käis meiega koos
maasikal ja oma korjatud marju
ta kuivatada. Kuivatatud marju ta
sõi naistehoiuste varustete korral.

KALMUS (luha) Kalmused kasvavad
meie ojaäärse kaldavees. Ravimtaimena
kasutati kalmuse puurikaid.

Taim tõmmati kogu juurtega üles. Juurikad loigati ära. Kalkilõigatud juurikad viidi aialakka kuivama. Teed kasutati kõhulahtisuse korral. Kui loomad olid kõhuhäded, siis anti neilegi kalmusejuurikate teed.

POHL (poolgad). Meie lähedal metsades pohli ei kasvanud. Sõepärast mindi hobustranspordiga kogu perega Nurtu metsa pohli korjama. Pohlaid olid tänuksitud marjad, sest nende hoidistamisel läks vähe suhkrut vaja. Saunuti sai pohladest keeta mitmesuguseid lisanditega hoidiseid (õun, porgand, võrvi).

Ravimtaimena kasutati pohla lehti. Lehti saime korjata oma karjamaalt noorte määndide alt. Teed kasutati põiehädade puhul. Pohla lehed ja marjad on head reuma ja lügesepõletike ravimisel.

RAUDROHI. Raudrohi kasvas tee ääres ja kraavikallaste peal.

Raudrohu õitsemise ajal loikasime ära õiekobarad. Kuivama sai pandud õhukese kihina linase riide peale ja aialakka. Raudrohudeid kasutati seedehäirete ja verejooksude puhul. Suvel mängutuhina teakimud väikestele haavakestele panime peale rohelist raudrohu lehte ning varsti oli verejooks kiuni.

VEREUMAROH. See taim kasvab valgus-
koisapargis. Vereumarohtu me ei krii-
vatand. Taim on oranžikat-kollast pü-
mamahla panime soolatüügaste peale.
Seda protseduuri kordasime seli, kuui
ihel päeval oligi soolatüügas kadunud.

TAMM. Tamme puu koort käis meilast too-
mas isa. Koor oli kooritud noorte oks-
te pealt. Kriivatati ikka aiabalaal peal.
Kriivatatud koor jahvatati kohviveskis
pulbrina. Tammekoore pulbrit hoiti
klaaspurgis. Pulbrit kasutati loo-
made haavandite ravimisel.

ANGERVARS (vornihena). Seda taimet kas-
vas metsaheinamaal. Angervarsa õied
omajärelise aroomiga. Kõrjati taimet
ladvaosa, mille kriivatamine oli sa-
mas, mis elnevat taimede puhul.
Teed kasutati mitmesuguste haiguste
puhul (kõhuhädad, naisehaigused).

JÕHVIKAS (kuremar). Jõhvikaid käidi
kõrjata Kõnnuvere rabas. Jõhvikad
~~seisid~~ säilisid väga hästi vesihoidise-
na. Palaviku korral keedeti jõhvikaa-
pooki, mille joomine parandas enese-
tunnet.

Nagu pohlamayadest nii ka jõhvikatest
keedeti mitmesuguseid suhkru- või vähe-
suhkruid hoidiseid. (õun, porgand,
kõrvits). Salatit kasutati lihahoiutude
juures ja jõuluajal vericõnside ja
valge tangurosti lisandina.

ÜHERSAVÄGINE (ihesamehevägi). Seda
taime kasvas valgu mail vähe. Väsi-
kuid, leitud taimi korjati ning kei-
vatati. Kasutati mitmesuguste haiguste
ravias. Koguti ainult kroonlehti.

Haigete lügeste ja seljavalude korral
kasutati abivahendina mingiseid
taimi. Nias neudest oli võsainlane.
Taim pandi haige koha peale. Tuli
olla ettevaatlik, sest lühikene aeg peal
hooldamine võib nahka niivõrd ärritada,
et vesivillid tulid peale. Villid
olid väga visad paranema.

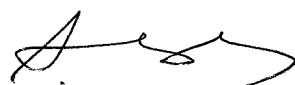
Mitmesuguste haiguste puhul kasu-
tati ka sookõilu lehti.

Neid taimi meie kodus ravitse-
misas ei kasutatud. Neude taime-
de kasutamisest ja sellest tingitud
hädadest rääkis Alvide Toona.

Valgu oli tuntud - teatud ravit-
seja Sõmera-Sõma (KAI ARNOVER). Keri-
keegi tõsiselt haiges jäi, siis kiind-
lenema puurde nõu küsima. Tema oli
tark ja oskava inimene. Mina mäletan,
kuidas ta minu venna allergiast ter-
velus ravis.

Kai Arnover oli Linda Rehe vanaema.
Lindal on koduloolisi mälestusi palju
ninge pandud. Usun, et vanaema tege-
mised-toimetamised on olnud ülestä-
hendamisest väent.

Märjaneval,
märtsikuu 2011. a

H. Unga

Autor: HEIKU UNGA
Toome 4
Mäyamaa
Tel. 4821352